Рівненський державний гуманітарний університет
Факультет менеджменту, економіки і природничо-технологічної освіти
Кафедра технологічної, професійної освіти та цивільної безпеки

Назва дисципліни	Етнологія України
Загальна кількість кредитів та кількість годин для вивчення дисципліни	3 кредити / 90 годин
Вид підсумкового контролю	Залік
Викладач (і)	Герасименко Олександр Анатолійович
Профайл викладача (ів) на сайті кафедри, в соцмережі	http://rshu.edu.ua/kafedry-fdkmttf/kafedra-potnt/sklad-kafedri-potnt/121-personalii/815-herasymenko-oleksandr-anatoliiovych
E-mail викладача:	oleksandr.herasymenko@rshu.edu.ua
Посилання на освітній контент дисципліни в CMS Moodle (за наявності) або на іншому ресурсі	https://drive.google.com/drive/folders/1lhDNQVOQRLsBwBcMuN3OqN8IDqaKKTTR?usp=drive_link
Мова викладання	українська
Консультації	*Очні консультації*: к-сть годин і розклад присутності на кафедрі згідно з графіком консультацій. *Онлайн- консультації:* Розклад присутності викладача на спеціальному форумі.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою навчальної дисципліни «Етнологія України» є засвоєння знань про етногенез українського етносу, визначення його ролі та місця на етнічній карті світу; ознайомлення з матеріальною і духовною культурою українського етносу, його психологічними особливостями.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни є:

- ознайомити студентів з теоретичними засадами курсу, українською етнічною історією;
- з`ясувати і вміти порівнювати основні концептуальні напрямки в етнографії;
- виробити вміння аналізувати різні господарсько-культурні типи етносів;
- надати навички використання етнологічних знань як засобу пізнання основних законів етно- та культурогенезу;
- сформувати у студентів загальнокультурний та історичний погляд на сутність етносу та процеси етногенезу;
- закріпити усвідомлення поняття про різноманітність та рівноцінність етнічних культур в Україні.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК01. Здатність реалізувати свої права і обов’язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК06. Здатність до міжособистісної комунікації, спілкування з представниками різних професійних груп, роботи як індивідуально так у команді.

ЗК08. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

Спеціальні (фахові) компетентності спеціальності (СК):

СК01. Здатність забезпечити формування у здобувачів освіти цінностей громадянськості і демократії.

СК07. Здатність планувати та організовувати роботу в галузі освіти та професійній діяльності; володіння основами цілепокладання, планування та проектування процесу навчання.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН02. Уміти цінувати різноманіття та мультикультурність, керуватися в педагогічній діяльності етичними нормами, принципами толерантності, діалогу й співробітництва.

ПРН03. Володіти українською та іноземною мовами на рівні, необхідному для роботи з науково-методичною літературою та ведення наукової й навчальної документацій.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальний модуль 1. Етнологія України

Тема 1. Встановлення і розвиток української етнографії.

Зміст дисципліни. Поняття: етнографія, етнологія та антропологія. Розвиток етнографічної науки (остання чверть XVIII-60 рр. XIX ст.). Розвиток етнографічної науки в 2-й пол. XIX-І-й чверті XX ст. Українська етнографія за радянської доби. Стан етнографічної науки в незалежній Україні.

Тема 2. Походження і розвиток українського народу. Антропологічні риси українців.

Поняття етногенезу. Основні концепції формування українського народу. Антропологічні типи українців. Етнічні складники українського характеру. Соціопсихічні риси українського характеру.

Тема 3. Українська етнічна територія та її населення.

Формування української етнічної території. Етнічний склад населення. Етнолінгвістична структура населення України. Етноконфесійна структура населення України. Українська етнічність поза межами України. Історико-етнографічне районування України.

Тема 4. Громада і громадський побут. Господарство і заняття населення.

Організація та господарські функції селянської громади в Україні. Функції громади. Взаємовідносини у громаді. Землеробство. Тваринництво. Промисли і ремесла.

Тема 5. Транспорт. Народна архітектура сільських житлових комплексів.

Сухопутний транспорт. Традиційний водний транспорт українців. Типи та форми поселень. Українська хата та її інтер’єр. Подвір’я та господарський реманент.

Тема 6. Народний одяг. Система харчування та народна кулінарія.

Функції одягу. Класифікація народного одягу. Жіночі головні убори, зачіски та прикраси. Чоловічі зачіски, головні убори та прикраси. Народна кухня. Щоденна їжа. Святкова та обрядова їжа. Посуд. Режим та етикет харчування, основні харчові заборони.

Тема 7. Сімейні відносини. Родинна обрядовість.

Вибір пари і шлюб. Типи і структура сім'ї. Внутрісімейні стосунки. Діти в сімейних стосунках. Сімейні звичаї та обряди. Весільна обрядовість. Звичаї й обряди, пов'язані з народженням дитини. Похоронні та поминальні звичаї і обряди

Тема 8. Вірування, міфологія, демонологія українців. Народні знання.

Міфи українців. Народні вірування. Демонологія. Система народних поглядів і знань у галузі медицини. Народна ботаніка і зоологія. Українська народна метеорологія та календар.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Основна

1. Етнографія України: курс лекцій: навч. посібник / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини; укладач О.В. Дудник. Умань: Візаві, 2019. 148 с.
2. Українське народознавство: Навч. посібик / За ред. С.П. Павлюка, Г.Й. Горинь, Р.Ф. Кричіва. Львів: Фенікс, 1994. 608 с.

Допоміжна

1. Балушок В.Г. Українська етнічна спільнота: етногенез, історія, етнонімія. Біла Церква: О.В. Пшонківський, 2008. 304 с.
2. Білан М.М., Стельмащук Г.Г. Український стрій. Львів: Фенікс, 2000. 325 с.
3. Войтович В.М. Міфи та легенди давньої України. Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2005. 392 с.
4. Врочинська Г. Українські народні жіночі прикраси XIX-початку XX століть. Київ: Родовід, 2008. 228 с.
5. Горбаненко С. Землеробство слов'ян останньої чверті I тис. н.е. *Археологія*. 2006. № 3. С. 60-65.
6. Дністрянський М.С. Етнографія України: Навчальний посібник. Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. 232 с.
7. Дубовіс Г. Українська кухня. Харків: Фоліо, 2006. 591 с.
8. Етнографія України: навч. посібн. / За ред. проф. С.А. Макарчука. Вид. 2-ге, перероб. і доп. Львів: Світ, 2004. 520 с.
9. Залізняк Л.Л. Походження українців: між наукою та ідеологією. Київ: Темпора, 2008. 104 с.
10. Курочкін О.В. Українці в сім'ї європейській: звичаї, обряди, свята. Київ: Б-ка українця, 2004. 248 с.
11. Легенди та міфи України / уклад. В.П. Товстий. Харків: Промінь, 2005. 64 с.
12. Лозко Г.С. Українське народознавство. 2-е вид., допов. та перероб. Київ: АртЕк, 2004. 472 с.
13. Ніколаєва Т.О. Український костюм. Надія та ренесанс. Київ: Дніпро, 2005. 320 с.
14. Сілецький Р. Традиційна будівельна обрядовість українців: монографія. Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2011. 425 с.
15. Тиводар М. Етнологія: Навч. посібник. Львів: Світ, 2004. 264 с.
16. Щербань О. Глиняний посуд в українській селянській трапезі: еволюція сервірування столу від народного до псевдо елітарного (остання чверть XIX-початок XXI століття. *Культурна спадщина Слобожанщини: зб. наук. ст.* Харків, 2012. Чис. 26. С. 190-194.

Посилання на сайти

Інформаційні ресурси мережі Internet:

1. Західно-Українська Асоціація «Спадщина України»: http://www.spadshina.com/
2. Інститут народознавства, музей етнографії: https://ethnology.lviv.ua/
3. Народознавчі Зошити | Офіційний сайт часопису: https://nz.lviv.ua/
4. Безкоштовний ресурс для дослідження родоводу: https://pra.in.ua/uk
5. Етнографія: https://ethnography.org.ua/
6. Етнографічні групи, історико-географічні регіони України: https://spadok.org.ua/etnohrafiya/blog
7. Науковий журнал «Народна творчість та етнологія»: https://nte.etnolog.org.ua/
8. Лабораторія Етнології: https://ukrlit.kpnu.edu.ua/laboratoriia-etnolohii/
9. Чарівний світ.UA - українська міфологія: https://magicworld.com.ua/
10. Міфологія - Про Україну: https://we.org.ua/topics/kultura/mifologiya/
11. 10 найвідоміших українських міфічних істот: https://dyvys.info/2019/11/09/10-najvidomishyh-ukrayinskyh-mifichnyh-istot/
12. Українські традиції: https://traditions.in.ua
13. Автентична Україна: https://authenticukraine.com.ua/manners-ordinances-celebrations
14. Як і навіщо українцям досліджувати свій родовід • Ukraïner: https://www.ukrainer.net/

15. Руське Православне Коло (Рідна віра): https://www.svit.in.ua/
16. Історична правда: https://www.istpravda.com.ua/

Електронні бібліотеки

1. Бібліотеки Конгресу США http://www.loc.gov/
2. Британська бібліотека http://www.bl.uk/
3. Електронна бібліотека української літератури (Канада) http://www.utoronto.ca/elul/
4. Електронні бібліотеки http://ocls.kyivlibs.org.ua/links/electron_bibl.htm
5. Ізборник — 2002 http://www.litopys.narod.ru/
6. Історична Волинь http://istvolyn.info
7. Книжкова палата України імені Івана Федорова http://www.ukrbook.net/
8. Мислене древо (Українські інформаційні ресурси для освіти і науки) http://myslenedrevo.com.ua/studies/pyvovar/
9. Наукова бібліотека РДГУ https://library.rshu.edu.ua/
10. Національна парламентська бібліотека України http://www.nplu.org/
11. Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського http://www.nbuv.gov.ua/
12. Національної бібліотеки Франції http://www.bnf.fr/
13. Рівненська державна обласна бібліотека http://libr.rv.ua/
14. Українська бібліотека — «Джерело» http://ukrlib.com/

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

В університеті діє накопичувальна кредитно-трансферна система оцінювання програмних результатів навчання студентів, що реалізується в ході виконання і захисту лабораторних робіт, виконання домашніх завдань, для яких визначено мінімальну кількість балів, яку слід набрати для формування рейтингового балу студента та виставлення його у залікову книжку і відомість успішності студентів з відповідними оцінками за національною та Європейською кредитно-трансферною системами на рівні 60% від запланованого.

Еквівалент оцінки в балах для кожної окремої теми / виду діяльності може бути різний, загальну суму балів за тему визначено в розподілі балів, які отримують здобувачі вищої освіти при вивченні дисципліни.

Результат освітньої діяльності здобувача вищої освіти оцінюється згідно Положення про оцінювання знань і умінь здобувачів вищої освіти РДГУ за такими рівнями та критеріями:

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Суми балів за 100-бальною шкалою	**Оцінка в ЄКТС**	**Значення оцінки ЄКТС**	**Критерії оцінювання**	**Рівень компетентності**	**Оцінка за національною шкалою**	
					екзамен	**залік**
1	2	3	4	5	6	7
90-100	A	відмінно	здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить і опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні здібності	Високий (творчий)	Відмінно	зараховано
82-89	B	добре	здобувач вищої освіти вільно володіє теоретичним матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	Достатній (конструктивно-варіативний)	Добре	

Суми балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою	
					екзамен	залік
1	2	3	4	5	6	7
74-81	C	добре	здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, загалом самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, з-поміж яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок			
64-73	D	задовільно	здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, з-поміж яких є значна кількість суттєвих	Середній (репродуктивний)	Задовіль-но	
60-63	E	задовільно	здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні			
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу	Низький (рецептивно-продуктивний)	Незадо-вільно	не зараховано
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів			

Підсумкова (загальна) оцінка з навчальної дисципліни є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі форми навчальної діяльності: поточне та підсумкове оцінювання рівня засвоєння теоретичного матеріалу під час аудиторних занять та самостійної роботи (модульний контроль); оцінка (бали) за практичну діяльність; оцінка за ІНДЗ (*за наявності) та оцінка за екзамен.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Залік

Критерії за видами діяльності

№ з.п.	Вид навчальної діяльності	Оціночні бали	Кількість балів
Т1	Робота на лекційних заняттях, опорні конспекти лекцій	1	3
	Виконання завдань самостійної роботи	1	
	Виконання завдань практичних занять	1	
Т2	Робота на лекційних заняттях, опорні конспекти лекцій	1	6
	Виконання завдань самостійної роботи	2	
	Виконання завдань лабораторно-практичних занять	3	
Т3	Робота на лекційних заняттях, опорні конспекти лекцій	1	3
	Виконання завдань самостійної роботи	1	
	Виконання завдань практичних занять	1	
Т4	Робота на лекційних заняттях, опорні конспекти лекцій	1	6
	Виконання завдань самостійної роботи	2	
	Виконання завдань лабораторно-практичних занять	3	
Т5	Робота на лекційних заняттях, опорні конспекти лекцій	1	8
	Виконання завдань самостійної роботи	3	
	Виконання завдань лабораторно-практичних занять	4	

Т6	Робота на лекційних заняттях, опорні конспекти лекцій	1	8
	Виконання завдань самостійної роботи	3	
	Виконання завдань лабораторно-практичних занять	4	
Т7	Робота на лекційних заняттях, опорні конспекти лекцій	1	8
	Виконання завдань самостійної роботи	3	
	Виконання завдань лабораторно-практичних занять	4	
Т8	Робота на лекційних заняттях, опорні конспекти лекцій	1	8
	Виконання завдань самостійної роботи	3	
	Виконання завдань лабораторно-практичних занять	4	
Модульний контроль (контрольна робота)		20	20
ІНДЗ у формі теоретичного проекту на тему «Мій родовід – моє коріння»: Організаційно-підготовчий етап		5	30
Теоретична частина		8	
Практична частина		12	
Заключна частина		5	
Разом		100	

Здобувачам вищої освіти після аудиторних занять надається право підвищувати свій рейтинг лише під час складання іспитів, заліків (підсумкового модульного контролю) за графіком екзаменаційної сесії. Залік виставляється за результатами поточного та модульного контролю, проводиться по завершенню вивчення навчальної дисципліни.

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика щодо дедлайнів (термінів) та перескладання. Завдання здобувачі вищої освіти мають виконувати і здавати відповідно до графіку освітнього процесу. Перескладання модулів, заліків, екзаменів відбувається у терміни ліквідації академічних заборгованостей, визначених кафедрами та деканатами.

Політика щодо академічної доброчесності. Здобувач вищої освіти під час виконання самостійної та індивідуальної роботи повинен дотримуватись політики доброчесності. У разі наявності плагіату в будь-яких видах робіт здобувача вищої освіти, він отримує незадовільну оцінку і повинен повторно виконати завдання, які передбачені у силабусі.

Силабус розроблений на основі робочої програми навчальної дисципліни «Нарисна геометрія і креслення (1 семестр)» (протокол НМК факультету ДКМТФ №6 від 23 червня 2025 р.).